

ПСИХОЛОГІЧНА ПРИРОДА ДУХОВНОСТІ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАЛЬКЛЬОР: ОСОБЛИВОСТІ МУЗИЧНО- ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ORCID: 0000-0002-5324-7272

У статті досліджується взаємозв'язок між природою духовності людини та специфікою національного фольклору, який відображається у процесі професійного становлення майбутніх учителів музики. У статті зроблено спробу розкрити природу духовності, котра показана як одна із форм суспільної й особистісної свідомості. Розкрито функціональний аналіз духовності, де основною вважається її регулятивна функція. Виокремлено специфічні особливості духовної регуляції поведінки людини. Проаналізовано вияв у духовності свободи й універсальності світосприйняття, її поширеність на всі сфери життя людини, базованість на протиставленні належного (ідеального) та наявного (екзистенціального). Показано, що фактор духовності впливає на процес цілеустановлення – постановку максимальних вимог у процесі життєдіяльності. Духовність проявляється й у рефлексії – зіставленні громадської думки та переконань особистості.

Розкрито провідні особливості трактувань національного фольклору в культурі, що позначається на його рецепції особистістю: 1) в основі розвитку поняття «національний фольклор» лежить філософська концепція про апріорність ідеалу без досвіду його втілення у життєдіяльність; 2) національний фольклор є чинником регулювання поведінки та точкою відліку в процесі оцінювання досвіду сприймання, відтворення та викладання того чи іншого твору майбутнім вчителем музики; 3) національний фольклор у музично-педагогічній діяльності виконує наступні функції: регулятивно-етичну або оціночну; нормативну – функцію зразка у формуванні етичних надбудов у мистецькому ідеалі; 4) функції національного фольклору можуть бути як позитивними, так і негативними; 5) розуміння національного фольклору формується під впливом наступних чинників: сукупність соціальної, спеціальної та персональної компетентності; 6) національний фольклор входить до духовного конструкту світогляду особистості.

Ключові слова: *духовність, духовна свідомість, національний фольклор, музично-педагогічна діяльність, майбутні вчителі музики.*

Постановка проблеми. Національний фольклор, є частиною професійної картини світу майбутніх вчителів музики, і входить до вищих потреб особистості. Відповідно, національний фольклор виступає чинником, що опосередковує взаємодію майбутнього вчителя музики із оточуючою дійсністю.

Відповідно, до нашої концепції, національний фольклор, є як підсвідомим, так і надсвідомим (який має відношення до етичного) утворенням. Усвідомлення сутності національного фольклору відбувається у процесі взаємодії особистості із професійною діяльністю. Рівень усвідомлення національного фольклору є не однаковим для різних людей. Під час усвідомлення національного фольклору суб'єкт його усвідомлення порівнює власну професійну діяльність із ідеалом і отримує позитивні або негативні емоції. Під час цього порівняння досі апріорно існуючий ідеал виступає джерелом позитивної або негативної оцінки власне музично-педагогічної діяльності, а відповідно і джерелом задоволення або не задоволення від цієї діяльності.

Виконуючи регулятивну та порівняльну функції національний фольклор майбутніх вчителів музики спрямовує професійну діяльність майбутніх вчителів музики. Поряд з цим у процесі виконання функції порівняння національний фольклор виконує і функцію самовираження у професійній діяльності, перш за все, що є актуальним і має теоретичне та практичне значення.

Предмет дослідження: особливості взаємозв'язку національного фольклору та духовності людини в структурі професійного становлення майбутніх учителів музики.

Мета дослідження: з'ясувати специфіку взаємозв'язку між природою духовності людини та національним фольклором у процесі професійного становлення майбутніх учителів музики.

Завдання дослідження:

1. розкрити феноменологію природи духовності, як одну із форм суспільної та особистісної свідомості професійного становлення майбутніх учителів музики;

2. показати взаємозв'язок національного фольклору та духовної свідомості в структурі професійного становлення майбутніх учителів музики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Джерелом розуміння особливостей національного фольклору є процес професійного самовизначення. Процес особистісного самовизначення розглядається у працях Н.О. Абульханової-Славської, Л.І. Божович, З.П. Карпенко, В.С. Мерліна, К.К. Платонова, В.В. Столін, В.О. Татенко, В.В. Л.С. Виготський, Г.С. Костюк, О.М. Леонт'єв, С.Л. Рубінштейн, А.В. Петровській розглядають процес самовизначення, з позиції детермінізму реалізації історизму і розвитку

особистості та єдності свідомості і діяльності. Процес самовизначення людина переживає на різних етапах розвитку, соціалізації, соціальної детермінації та самодетермінації. Формування психологічної готовності вчителів до педагогічної діяльності вивчали А.Г. Ахтарієв, М.Д. Белів, Л.О. Гапоненко, Л.В. Долинська, А.В. Зосімовська, Т.В. Іванова, Я.П. Коломенський, Л.В. Кондратова, В.А. Крутецький, Н.В. Чепелева та інші. Специфічні види професійної даності вивчали Є.О. Аксенова, Б.Г. Ананьєв, Т.Ю. Базарова, Ю.В. Васильєва, Т.В. Кудрявцев та інші.

Вплив діяльності на особистість людини, її мислення, почуття, волю, ставлення до життєдіяльності розкрито у працях С.Л. Рубінштейна, О.М. Леонтєва, Б.Г. Ананьєва, Б.М. Теплова, Б.Ф. Ломова). Вивченням психологічних особливостей студентів займались В.Й. Бочелюк, Л.В. Волинська, М.В. Шевченко, С.Д. Максименко, О.Г. Мороз та інші.

Виклад основного матеріалу дослідження. Оскільки, національний фольклор входить до складової морально-етичної сфери майбутніх вчителів музики, то він відноситься до вищих моральних інстанцій, він входить до духовної складової життєдіяльності особистості (Назайкинський, 1980), (Мединцев, 1998).

Духовність є свідченням певного рівня розвитку, духовної зрілості людини, характеру її відносин з іншими людьми і світом. Вона є складним, багатоаспектним феноменом, пізнання сутності якого неможливе без глибокого і всебічного розуміння природи, структури, сфери та особливостей функціонування (Чебикін, 1997).

Природа духовності. Пізнати природу духовності означає насамперед з'ясувати, яким вона є феноменом - природним чи надприродним. Достатніх підстав для надання переваги якійсь із цих точок зору й однозначного визначення її природи немає, бо вони базуються на засадах, які потребують обґрунтування. Визнання надприродності духовності засноване цілковито на вірі, тому прихильникам цього твердження протиставляють вагомі раціональні аргументи ті, хто вважає, що духовність має природний, тобто ненадприродний характер.

Визнавши природний характер духовності, слід з'ясувати, духовним чи матеріальним феноменом вона є однозначної відповіді на це питання теж немає. До сфери духовності належать як духовні явища (духовність часто називають формою суспільної свідомості), так і матеріальні - духовність. існують аргументи і на користь іншої точки зору, згідно з якою жоден вияв свідомості не набуває статусу духовного феномену, поки не реалізується у відповідних вчинках, діяльності людей. Тому духовність можна і доцільно розглядати як органічну єдність духовного і матеріального начал, як одну із форм духовно-практичного освоєння людиною дійсності.

Етичні концепції, в яких визнається природний характер духовності, називають натуралістичними. До них відносять насамперед антропологічні (ті, що прагнуть обґрунтувати духовність, виходячи з вічної і незмінної природи людини) концепції. А погляди, за якими духовність має соціальну природу, називають соціально-історичними (вони теж є природними, тобто ненадприродними).

Концепції, які визнають джерелом духовності надприродне начало, вважають раціоналістськими (лат. creatio творення). Такими є різноманітні релігійні концепції етики, в яких джерелом духовності вважається Бог.

Від сповідування певної точки зору щодо природи духовності принципово залежить розуміння предмета етики, що ускладнює проблеми етичної освіти і розуміння завдань духовного виховання.

У всі часи, як стверджує сучасний російський дослідник Олександр Титаренко, вчені по-різному тлумачили сутність духовності: як досвід житейської мудрості; як школу виховання людини, навчання її доброчесності; як виконання божественних заповітів, що забезпечують безсмертя особистості; як найвищу насолоду, вдовolenість індивіда своєю поведінкою; як найкоротший шлях до щастя; як самоцінне служіння честі; як виконання незаперечного обов'язку; як інструмент збереження порядку в суспільстві; як забезпечення чесності у взаєминах людей; як вимогу суспільної користі; як викриття банальної, несправедливої дійсності, «суд над життям» і собою; як служіння ідеалу й утвердження справедливого влаштування життя; як засіб взаєморозуміння і згуртування людей; як особистісне самовираження, вміння завжди бути собою, слухаючи голос совісті; як зовнішнє суспільне установлення, що накладає на людину необхідні обов'язки; як умовність, що скоує ініціативу і волю особистості; як особливий засіб пізнання: як інститут, який приборкує тваринні інстинкти людини; як заспокійливу ілюзію, що допомагає людині жити; як визначення вищого сенсу людського життя тощо.

Духовність як одна із форм суспільної та особистісної свідомості є системою поглядів, уявлень, норм і оцінок що регулюють поведінку людей. Її основу становлять переконання, звичаї, традиції, громадська думка. Духовність спирається не на силу й авторитет установ, що змушували б дотримуватися конкретних норм, правил, приписів, а на свідомість - як колективну, так й індивідуальну. Попри те, вона охоплює всі сфери суспільного буття: ті, що регулюються державою (політика, виробництво, соціальна сфера, сім'я тощо), і ті, які держава чи громадські організації не регулюють (дружба, любов, товаришування, побут).

У широкому розумінні до свідомості включають і духовність. Зважаючи на те, що правила, норми утворюють ідеальну (нематеріальну) модель належної

поведінки людини, є всі підстави вважати духовність свідомістю точніше однією з форм суспільної свідомості. Та оскільки духовні норми втілюються в життя, об'єктивуються, опредметнюються, матеріалізуються, то духовність визначають не тільки як ідеальний феномен, свідомість: духовність (у її широкому розумінні) охоплює й реальні стосунки людей, що відповідають або не відповідають (тобто є низько духовними) нормам.

Формою суспільної свідомості духовність називають хоча б тому, що вона не вичерпується виявами духовної свідомості.

Концепція, згідно з якою духовність має соціально-історичну природу, уже фактично визнала її соціальним феноменом і їй залишається лише виявити специфіку духовності, місце і роль у системі інших соціальних аспектів, форм людського буття - права, політики, мистецтва тощо.

Осмилення сутності духовності передбачає з'ясування її основних компонентів і характеру їх взаємозв'язків. Структурно духовність утворюють дві сфери - духовна свідомість і духовна практика, кожна з яких має свою будову.

Духовність не існує поза свідомістю, адже людські вчинки, акти міжособистісної комунікації не отримали б духовного виміру, якби людина не була здатна усвідомлювати їх суть, співвідносити їх із власними уявленнями про добро і зло, належне і справедливе, із власним сумлінням. Проте духовна свідомість сама по собі ще не є повноцінним, самодостатнім духовним феноменом.

Духовна свідомість - вираження ідеального належного, на яке слід орієнтуватись. Залежно від її носія духовну свідомість поділяють на суспільну (духовні погляди й оцінки певних груп людей) й індивідуальну (духовні погляди й оцінки індивідів), які перебувають в органічному, хоча й суперечливому, взаємозв'язку.

Основними елементами суспільної духовної свідомості є духовні вимоги та духовні цінності. Іноді до них додають ще ідеал, проте в ідеалі виражається не лише духовна довершеність людини, а й інтелектуальна, політична, професійна тощо.

Складовими індивідуальної духовної свідомості (самосвідомості) вважають інтеріоризовані духовні вимоги (духовний обов'язок) і духовні цінності, що виявляються в духовних мотивах і ціннісних орієнтаціях особистості, почуттях сумління, честі і гідності тощо.

Іноді невинувато намагаються виокремити два рівні функціонування духовної свідомості: емоційно-чуттєвий (буденна свідомість) і раціонально-теоретичний (етика). Проте включення етики у сферу духовності безпідставне, оскільки знання норм, правил поведінки ще не свідчать про високу духовність. Лише будучи інтеріоризованими у відповідні переконання, знання духовності

стають духовним феноменом. Однак при цьому вони збагачуються життєвим досвідом людини, почуттями, емоціями, перестаючи бути суто раціонально-теоретичними утвореннями.

Сама духовна свідомість (а вона належить загалом до буденного рівня) містить у собі не лише почуття й уявлення, а й поняття, що дає підставу твердити про чуттєве і раціональне начала духовності. До речі, про істотну роль розуму в духовному житті людини вели мову ще античні філософи. Йдеться про те, що нерідко людину засліплюють пристрасті, які повинен і здатний за певних обставин приборкати розум. Очевидно, саме тому вона мусить все виносити на суд розуму. Проте розум має тенденцію до раціоналізації стосунків між людьми (і їх ставлення до природи), що нерідко проявляється в абсолютизації критерію користі й недооцінці чи й ігноруванні критерію добра і духовних мотивів поведінки.

Духовна діяльність охоплює вчинки, які мають власну структуру, синтезують у собі зовнішні, матеріально-речові, і внутрішні, духовно-особистісні, компоненти. Здійснюючи вчинок, людина вступає в певні відносини з іншими людьми, із суспільством. Тим самим вона вступає в суспільні відносини, сукупність зв'язків і залежностей, які і називаються духовними відносинами - ціннісними смисловими аспектами всіх суспільних відносин.

Якими б різноманітними не були духовні відносини за змістом, тобто які б обов'язки вони не накладали на людину, в яких би вчинках не реалізовувались, - їх внутрішнім вістрям є ставлення особистості до суспільства. Істотною ознакою духовного ставлення особистості до суспільства є її ставлення до суспільного блага як вищої, пріоритетної цілі, найважливішої для неї цінності. Адже навіть інтимні душевні стосунки між близькими людьми передбачають орієнтацію на суспільно корисні цінності - вірність, відданість, безкорисливе бажання добра один одному. Однак ставлення особистості до суспільного блага як вищої цінності, на якому виростають інші духовні відносини, обов'язково потребує не менш фундаментального ставлення суспільства до особистості як мети свого існування і розвитку. Не людина є засобом усіх суспільних перетворень, знаряддям суспільних законів та історичної необхідності, а суспільство є продуктом взаємодії людей, умовою саморозвитку і самореалізації людини. Ставлення до людини як до мети суспільного розвитку визначає гуманістичний характер суспільного блага і всіх відносин, які вибудовуються на його основі. Йдеться про ідеал відносин у системі «особистість – суспільство».

Отже, духовна діяльність і духовні відносини є об'єктивованим, вираженим у поведінці й соціальних зв'язках, аспектом духовності. Вони

реалізуються у відносно тривких, типових і масових формах поведінки і стосунків людей.

Головним завданням духовності є перетворення потенційного буття індивіда як людини на актуальне (Моляко, 2002). Перетворюючи абсолютні духовні цінності на самовимоги, індивід освоює їх, стає співтворцем, що сприяє становленню його як цілісної, автономної одиниці буття, людини. Досягнення цього пов'язане з багатьма супровідними діями, які лише здаються головними через свою безпосередність. Адже, прагнучи гармонізувати відносини між людьми суспільство регулює їх різними засобами, зокрема й за допомогою духовних вимог. При цьому індивід з його прагматичними егоїстичними інтересами часто розглядається як така ланка суспільства, що заважає його гармонізації. Проте кінцевою метою функціонування суспільства є формування людини як цілісної, всебічно розвинутої особистості. Цю роль виконує насамперед духовність, яка ґрунтується на принципі, згідно з яким людина є найвищою цінністю.

Функціональний аналіз духовності дає змогу розкрити деякі її грані. Серед найважливіших функцій духовності виокремлюють регулятивну, оцінно-імперативну, комунікативну, пізнавальну, виховну, орієнтуючу та ін. Цей поділ умовний, оскільки перелічені функції часто перетинаються. Так, регулятивна функція включає в себе оцінно-імперативну й орієнтуючу, а виховна - мотиваційну й деякі інші. До того ж суто функціональний підхід до вивчення духовності таїть у собі загрозу її недооцінювання: духовність, а водночас і найвищі вселюдські цінності, можуть розглядатися як засіб досягнення локальних цілей - прагматичних, політичних тощо.

Регулятивна функція духовності здебільшого вважається головною, доводячи, що основний зміст духовності становлять відповідні вимоги (норми, правила, приписи). Саме завдяки їм духовність виконує регулятивну роль. Відомо, що в житті суспільства взаємодіють дві протилежні тенденції: упорядкованість, що забезпечує його стабільність, і хаос, який загрожує його існуванню. Щоб усунути цю загрозу, суспільство вдається до різних регулятивних засобів - права, політичних й адміністративних механізмів. Проте силові важелі регулювання життя суспільства не завжди дають бажаний ефект. До того ж при їх використанні часто ігнорують необхідність рахуватися із вселюдськими цінностями і провідну істину духовності, яка проголошує основною цінністю людину. А це негативно впливає й на розвиток суспільства.

До специфічних особливостей духовної регуляції поведінки людини належать:

- повноцінний вияв у духовності свободи, самостійності особистості. Жоден із засобів регулювання людської поведінки не здатен забезпечити такої її реалізації;

- універсальність, однакова зорієнтованість на кожну людину;
- поширеність на всі сфери життя людини;
- ґрунтування на протиставленні належного (ідеального) існуючому;
- постановка перед людиною максимальних вимог;
- опора на громадську думку і внутрішні переконання особистості, передусім - на її сумління;
- пов'язаність переважно з духовними санкціями, насамперед з громадською думкою та особистим самоосудом чи схваленням своєї поведінки.

Поведінка людей регулюється й іншими позаситуаційними засобами, насамперед звичаями, які історично передують духовності.

Професійна діяльність, у свою чергу, може репрезентувати наявність психологічної рівноваги, соціальний статус, спокій, невимушеність, коректність, злагоду в сім'ї, смак, романтичність, або навпаки.

Однак у способах досягнення балансу між реальністю та національним фольклором провідну роль відіграє конформний тиск духу часу. (Суханцева, 1990).

Ідеологізація взагалі, як духовна надбудова у житті є не лише індивідуальною. Так, наприклад, професійні групи людей мають подібний світогляд, що дає змогу забезпечити чітку духовну орієнтацію.

Відповідно, при виконанні музично-педагогічної діяльності майбутні вчителі музики орієнтуються на національний фольклор, що за виключенням деяких індивідуальних моментів зрозумілий більшості майбутніх вчителів музики (Готсдинер, 1974).

При цьому важливу роль виконують форми організації учбових занять, спрямовані на оволодіння знаннями, навиками і уміннями, їх співвідношення по об'єму, чергування, а також форми контролю, сприяючі закріпленню одержаних знань. (Киричук, 1997).

Технологія навчання - системна категорія, структурними складовими якої є:

- цілі навчання;
- зміст навчання;
- засоби педагогічної взаємодії (засоби викладання і мотивація), організація учбового процесу;
- студент, викладач;
- результат діяльності (у тому числі і рівень професійної підготовки).

Таким чином, технологія навчання допускає організацію, управління і контроль процесу навчання. Причому всі сторони цього процесу взаємозв'язані і впливають один на одного. Варто одній ланці дати збій, як тут же це

позначиться на всіх інших. Для успішного функціонування всієї системи потрібна ретельна і продумана від ладу всіх її складових.

Таким чином музично-педагогічна діяльність майбутніх вчителів музики включає в себе реалізацію складових національного фольклору. Провідні особливості національного фольклору заключають у наступних твердженнях:

- у основі розвитку поняття «національний фольклор» лежить філософська концепція про апріорність даного ідеалу без досвіду його втілення у життєдіяльність. У процесі професійного становлення розуміння національного фольклору змінюється відповідно до рівня його усвідомленості носієм даного феномену;

- національний фольклор виступає чинником регулювання поведінки та точкою відліку оцінки досвіду сприймання чи відтворення чи викладання того чи іншого твору майбутнім вчителем музики;

- національний фольклор у музично-педагогічній діяльності виконує наступні функції: регулятивно-етичну або оціночну; нормативну функцію або функцію зразка та функцію формування етичних надбудов у мистецькому ідеалі;

- виконувані національним фольклором функції можуть бути як позитивними так і негативними;

- розуміння національного фольклору формується під впливом наступних чинників: сукупність соціально-правової, спеціальної персональної компетентності. Дані чинники діють на усіх етапах професійного становлення особистості, провідними з яких є зародження професійно орієнтованих інтересів і схильностей; формування професійних намірів, яке завершується усвідомленням, а іноді і вимушеним вибором професії; розвиток професійних навичок після вступу до Вузу; стадія професійної адаптації; занурення у професійне середовище та реалізація діяльності здійснюється відносно стійкими і оптимальними для працівника способами; підвищення кваліфікації, індивідуалізація технологій виконання діяльності, вироблення власної професійної позиції, висока якість і продуктивність праці; стадія становлення акме професіоналів;

- національний фольклор входить до духовної складової світогляду особистості.

Висновки.

Таким чином у процесі теоретичного аналізу ми виявили наступне:

- професійне становлення майбутніх вчителів музики включає в себе реалізацію здібностей, знань, умінь та навичок;

- професійне становлення лежить у площині між усвідомленням себе, як суб'єкта професійної діяльності та спрямованість на майбутнє через планування своєї подальшої професійної діяльності;
- провідною складовою професійного становлення є розуміння особливостей національного фольклору майбутніх вчителів музики;
- планування подальшої професійної діяльності здійснюється через розуміння особливостей національного фольклору;
- національний фольклор, як підсвідоме утворення функціонує у свідомості особистості й займає місце вищих етичних інстанцій;
- національний фольклор є складовою духовного самосприйняття особистості майбутнього вчителя музики.

Література

1. Готсдинер А. Л. О стадиях формирования музыкального восприятия. Проблемы музыкального мышления. М.: Музыка. 1974. С. 230 – 251.
2. Киричук О. В. Діалог у контексті педагогічної взаємодії. Діалогічна взаємодія у навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи: Книга для вчителя. За ред. Г. О. Балла, О. В. Киричука, Р. М. Шамелашвілі. К.: ІЗМН, 1997. С. 31-46.
3. Медінцев В. О. Музичне виховання та діалогічна парадигма педагогічної діяльності. Міжнародний семінар з гуманістичної психології та педагогіки (Рівне, 15-17 червня 1998 р.): Тези доповідей і повідомлень. Київ-Рівне: Ліста. 1998. С. 65-66.
4. Моляко В. О. Психологічна теорія творчості / Актуальні проблеми сучасної української психології. До 60-річчя від дня народження академіка С. Д. Максименка: *Наукові записки Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України*. За ред. члена-кореспондента АПН України Н. В. Чепелевої. К., Нора-прінт, 2002. Вип.22. – С. 221-229.
5. Назайкинский Е. В. Музыкальное восприятие как проблема музыкального знания. Восприятие музыки: Сб. статей. М: Музыка, 1980. С. 91 – 112.
6. Суханцева В.К. Категорія часу в музичній культурі. Київ, 1990. С.128 – 175.
7. Чебикін О. Я. Емоційна регуляція діяльності як основа гуманізації процесу навчання. *Наука і освіта*. 1997. №1. С. 47 – 50.

References

1. Gotsdiner A.L. (1974). On the stages of formation of musical perception. Problems of musical thinking, M: Music. P. 230 - 251. [in Russian].

2. Kirichuk O.V. (1997). Dialogue in the context of pedagogical interaction. Dialogical interaction in the educational process of a comprehensive school: A book for the teacher / Ed. G. O. Balla, O. V. Kirichuk, R. M. Shamelashvili. Kiev: ISMN. P. 31-46. [in Ukrainian].

3. Medintsev V.A. (1998). Musical education and dialogical paradigm of pedagogical activity. International Seminar on Humanistic Psychology and Pedagogy (Exactly, June 15-17, 1998): Abstracts and reports. Kyiv-Rivne: Leaves. P. 65-66. [in Ukrainian].

4. Molyako V.A. (2002) Psychological theory of creativity / Actual problems of modern Ukrainian psychology. To the 60th Anniversary of Academician S.D. Maksimenko: Scientific Notes of the Institute of Psychology. GS Kostyuk APS of Ukraine / Ed. APS Corresponding Member of Ukraine NV Chepeleva. K., Nora-print. Issue 22 P. 221-229. [in Ukrainian].

5. Nazaikinsky E.V. (1980). Musical perception as a problem of musicology. / Music Perception: Sat. articles. M: Music. P. 91 – 112. [in Russian].

6. Sukhantseva V.K. (1990). Time Category in Music Culture. Kyiv. P.128 - 175. [in Ukrainian].

7. Chebikin A.Y. (1997). Emotional regulation of activity as the basis of humanization of the learning process. Science and Education. №1. P. 47 - 50. [in Ukrainian].

Chorna N.V.

THE PSYCHOLOGICAL NATURE OF SPIRITUALITY AND NATIONAL FOLKLORE: THE PECULIARITIES OF TEACHING IN MUSIC

The article examines links between the nature of human spirituality and the specificity of national folklore, as they are reflected in the process of music teachers' professional training. The article makes an attempt to reveal the nature of spirituality, as a form of social and personal consciousness. The article performs the functional analysis of spirituality, and its regulatory function is considered as the main one. The specific characteristics of spiritual regulation of human behaviour are determined. The article analyses spirituality in freedom and worldview universality, its prevalence in all spheres of human life, its basis as an opposition of ideal and existential states of things. Spirituality is a factor influencing shaping of goals, which means setting of maximum requirements for one's life path. Spirituality appears in reflection over juxtaposition between public opinions and personal beliefs.

The article discusses the leading interpretations of national folklore in culture based on an individual's perception of folklore: 1) the "national folklore" concept is developed based on the philosophical idea on the primacy of an ideal without experience of its implementation into life; 2) national folklore is a factor of

behavioural regulation and it is a point of reference for evaluation of experiences arisen at musical piece perception, reproduction and teaching by a future teacher in music; 3) national folklore has the following functions when it is taught: regulatory-ethical or evaluative; normative, as a model during formation of an ethical add-in of an artistic ideal; 4) the functions of national folklore can be both positive and negative; 5) understanding of national folklore is formed under the influence of a set of social, special and personal competences; 6) national folklore is a part of the spiritual construct of an individual's outlook.

Key words: *spirituality, spiritual consciousness, national folklore, teaching in music, future teachers in music.*

Чорна Наталія Василівна – здобувач кафедри практичної психології та соціальної роботи Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля;

Chorna Natalia – Applicant of the Department of Practical Psychology and and social work of Volodymyr Dahl East Ukrainian National University.

УДК 159.92

DOI: <https://doi.org/10.33216/2219-2654-2019-50-3-2-220-233>

Юрчинська Г.К. (ORCID 0000-0001-8569-3309),

Степаненко О.О. (ORCID 0000-0001-8979-2443)

ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЙНИХ ТЕНДЕНЦІЙ КОРИСТУВАЧІВ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Стаття присвячена висвітленню проблеми сталих мотиваційних тенденцій та спрямованості на певні емоційні переживання в залежності від рівня виразності «мережеголізму». Розкриті статево-вікові особливості схильності до Інтернет-залежності, які узгоджуються з тенденціями існуючих наукових досліджень, але стосуються вікової групи від 12 – 17 років (добірки, яка була в наявності). Суттєве значення має дія двоєдиного фактору «стать - вік». Встановлено, що середні показники в осіб жіночої статі мають тенденцію до зниження з віком, а в осіб чоловічої статі, навпаки, спостерігається збільшення значень схильності до адикції зі збільшенням віку.

Порівняльний аналіз дозволив виявити особливості сталих тенденцій особистості для двох груп осіб: тих, які вміють контролювати свій час перебування в Інтернеті й тих, які мають деякі проблеми з надмірним захопленням вказаною мережею. Особливості полягають у різній ієрархії зв'язків, зокрема: для осіб, які здатні контролювати свій час перебування в мережі, домінуючим є зв'язок рівня «мережеголізму» із мотивацією принести суспільству користь; для осіб, які мають деякі проблеми з надмірним